

Atıf Bilgisi: Saf, H. H. (2022). Deutsche Welle Türkçe'nin yayın politikasının Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmesi. *İNİF E- Dergi*, 7(2), 136-153.

DEUTSCHE WELLE TÜRKÇE'NİN YAYIN POLİTİKASININ SURİYELİ SİĞINMACILAR ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hacı Hasan SAF*

DOI: 10.47107/inifedergi.1146176

Araştırma Makalesi***

Başvuru Tarihi: 20.07.2022

Kabul Tarihi: 20.10.2022

Öz

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, iletişim sektörünün büyümesini sağlamıştır. Böylece ülke sınırları içerisinde kalmış ulusal yayın politikaları, ülke sınırlarını aşarak uluslararası boyuta erişmiştir. Uluslararası haber kuruluşları kurulmuş ve sonraki adım olan küresel yayın kuruluşları ortaya çıkmıştır. Genelde tek dilde (İngilizce) yayın yapan bu kuruluşlar, sonraları faaliyet gösterdikleri ülkelerin dilinde yayın yapmışlardır. Bu yayın politikalarının nedenleri, amaçları ve sonuçları ise sürekli bir tartışma konusu olmuştur. Uluslararası haber ve yayın kuruluşlarına yönelik tartışmalar, bu konulara yönelik yaklaşım ve teorileri beraberinde getirmiştir. Kültür ve medya emperyalizmi, çok uluslu şirketler ve propaganda kavramları; bu tartışmalara yönelik geliştirilen kavramlardandır. Bu kavramlar, genel olarak uluslararası eşitsiz iletişim akışının gelişmiş ülkelerin gelişmemiş ya da geliştirmekte olan ülkeler üzerindeki etkisini artırdığını ortaya koymaktadır. Türkiye'de de birçok Türkçe yayın yapan haber kuruluşu bulunmaktadır. Bu uluslararası haber kuruluşlarının incelenmesi ise elzemdir. Çalışmada Alman Dışişleri Bakanlığına bağlı Deutsche Welle (Almanya'nın Sesi) Türkçe'nin yayın politikasının Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Suriyeli sığınmacı sayısı özellikle son on yılda çok artmıştır. Siyasetçiler ve yurttaşlar tarafından sıklıkla eleştirilen ve tepki gösterilen sığınmacılar ve onlara yönelik politikalar, son dönemlerde daha da şiddetli tepkilere maruz kalmıştır. 2022 yılının Mayıs ayında çevrede bulunan kadın ve çocukların görüntülerini gizli ve açıktan kayıt altına alan Suriyeli sığınmacılar, bu görüntüleri sosyal medyada tepki çeken metinlerle paylaşmışlardır. Bu paylaşımlar ise sosyal medyada hızla yayılmış, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları tarafından tepkiyle karşılanmışlardır. Böylesi bir durumda, Suriyeli sığınmacıların Avrupa'ya geçişini istemeyen ve Türkiye'de barınmalarını isteyen Almanya'ya bağlı bir yayın kuruluşu olan DW Türkçe'nin yayın politikası ise tartışılmaya değerdir. Çalışmada sığınmacılara yönelik tepkilerin arttığı 2022 yılı Mayıs ayında DW Türkçe'nin yayınladığı altı haber eleştirel söylem analizi ile çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda DW Türkçe'nin Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmasına yönelik politikalara paralel bir yayın politikası geliştirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Haber Kuruluşları, Kültür Emperyalizmi, Çok Uluslu Şirketler, Propaganda, Deutsche Welle Türkçe, Eleştirel Söylem Analizi*

* Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, E-mail: hacihansaf@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7778-0258

** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

EXAMINATION OF DEUTSCHE WELLE TURKISH PUBLICATION POLICY ON SYRIAN REFUGEES

Abstract

Developments in communication technologies have enabled the growth of the communication sector. Thus, the national broadcasting policies that remained within the borders of the country have reached the international dimension by exceeding the borders of the country. International news organizations were established and the next step, global broadcasting organizations, emerged. These organizations, which generally broadcast in one language (English), later broadcast in the language of the countries in which they operate. The reasons, aims and results of these publishing policies have been a constant subject of discussion. Discussions on international news and broadcasting organizations have brought about approaches and theories on these issues. Culture and media imperialism, multinational corporations and propaganda concepts; It is one of the concepts developed for these discussions. These concepts reveal that, in general, the unequal flow of international communication increases the impact of developed countries on underdeveloped or developing countries. There are also many Turkish news organizations in Turkey. The study of these international news organizations is essential. In this study, it is aimed to examine the Turkish publication policy of Deutsche Welle (Voice of Germany), affiliated to the German Ministry of Foreign Affairs, through Syrian refugees. The number of Syrian refugees has increased especially in the last ten years. Refugees and the policies towards them, which are frequently criticized and reacted to by politicians and citizens, have been subjected to even more violent reactions in recent times. In May 2022, the Syrian refugees, who secretly and openly recorded the images of women and children in the surrounding area, shared these images with texts that drew reaction on social media. These posts, on the other hand, spread rapidly on social media and were met with reaction by the citizens of the Republic of Turkey. In such a case, the editorial policy of DW Turkish, a broadcasting organization affiliated with Germany, which does not want Syrian refugees to migrate to Europe and wants them to take shelter in Turkey, is worth discussing. In the study, six news stories published by DW Turkish in May 2022, when the reactions towards asylum seekers increased, were analyzed with a critical discourse analysis. As a result of the analysis, it has been seen that DW Turkish has developed a publishing policy in line with the policies for Syrian refugees to stay in Turkey.

Keywords: *International News Organizations, Cultural Imperialism, Multinational Companies, Propaganda, Deutsche Welle Türkçe, Critical Discourse Analysis*

Giriş

Son yüz yılda iletişim teknolojilerinde gerçekleşen hızlı ilerleme, iletişim sektörünü büyütmüş, sektördeki büyüme de bu alandaki çalışan sayısını ve iletişimin etkinliğini artırmıştır. Bu gelişmeler, ülke sınırları içerisinde faaliyet gösteren medya ve haber kuruluşlarının gözünü diğer ülkelere dikmesine neden olmuştur. Böylece uluslararası haber kuruluşları kurulmuş, birden fazla ülkede etkinliğini artıran bu kuruluşlar, küresel haber ajanslarına dönüşmüştür. Küresel haber ajansları genelde yalnızca İngilizce yayın yapmıştır. Ancak etkinliğini artırmak isteyen ajanslar belli ülkelerde, o ülkelerin dilinde yayın yapmaya başlamışlardır. Ulusal, uluslararası ve küresel yayın anlayışındaki bu değişim ve dönüşümler sıklıkla tartışılmaktadır. Uluslararası haber ve yayın kuruluşlarına yönelik bu tartışmalar, bazı açıklayıcı ve betimleyici kavramları karşımıza çıkarmaktadır. Herbert Schiller tarafından ortaya atılan kültür ve medya emperyalizmi, Armand Mattelart'ın sistematik hale getirdiği çok uluslu şirketler ve Naom Chomsky ve Edward Herman tarafından kavramlaştırılan propaganda; bu tartışmalara yönelik geliştirilen kavram, yaklaşım ve teorilerdendir. Bu yaklaşımlar sırasıyla zengin ve güçlü olan gelişmiş ülkelerin diğer ülkeler üzerindeki baskı, güç ve hegemonyasını iletişim enstrümanlarıyla artırdığını, çok uluslu şirketlerin siyasi ve ekonomik gücünü uluslararası düzeyde de koruduğunu ve uluslararasıdaki eşitsiz iletişimin haber ajansları tarafından yapılan propagandayla devam ettiğini savunmaktadır. Türkiye'de de birçok uluslararası haber ajansı faaliyet göstermektedir. Bu ajansların yayın politikalarının incelenmesi ise önemlidir. Çalışmada Alman Dışişleri Bakanlığına bağlı Deutsche Welle (Almanya'nın Sesi) Türkçe'nin yayın politikasının Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu inceleme Almanya'nın sığınmacı politikası ile DW Türkçe'nin sığınmacılara yönelik haberleri üzerinden gerçekleştirilecektir.

Arap Baharı nedeniyle Suriye'den diğer ülkelere akın eden sığınmacılar, Türkiye'ye de yerleşmişlerdir. Sığınmacılar ve onlara yönelik politikalar, sıklıkla eleştirilse de son dönemde eleştirilerin ve tepkilerin şiddeti artmıştır. Mayıs 2022'de kadın ve çocukların görüntülerini gizli ve açıktan çeken Suriyeli sığınmacılar, görüntüleri sosyal medyada uygunsuz metinlerle paylaşmışlardır. Bu paylaşımlar bazı sosyal medya hesaplarında ve haber sitelerinde yer alınca yurttaşlar tarafından tepkiyle karşılanmış ve sığınmacıların Türkiye'den gönderilmesine yönelik söylemler destek bulmuş ve artmıştır. Buna karşın Suriyeli sığınmacıların Avrupa'ya geçişini istemeyen ve Türkiye'de barınmalarına yönelik politika geliştiren ve söylemlerde uluslararası haber kuruluşu olan DW Türkçe'nin yayın politikası ise tartışılmaya değerdir. Çalışmada sığınmacılara yönelik tepkilerin arttığı 2022 yılı Mayıs ayında DW Türkçe'nin yayınladığı altı haber van Dijk'ın eleştirel söylem analizi ile çözümlenmiştir. Böylece uluslararası bir haber kuruluşu olan DW Türkçe'nin yayın politikası ortaya koyulacaktır. Farklı ülkeleri ilgilendiren bir sorun olan sığınmacı sorununa yönelik tutumu ve yaklaşımı incelenecektir.

1. Uluslararası Haber Kuruluşlarına Yönelik Teorik Yaklaşımlar

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve iletişim sektöründeki büyümeler, haber ajanslarının ve kuruluşlarının etkinliklerini ulusal sınırlar içerisinde uluslararası boyuta taşımalarını sağlamıştır. Uluslararası ve hatta küresel yayın yapan haber kuruluşları, yayılma stratejilerini bir başka seviyeye çıkararak faaliyet gösterdikleri ülkelerin ana dilinde yayın yapmaya başlamışlardır. Böylesi bir iletişim stratejisinin amaç ve sonuçları ise tartışma konusu olmuş, farklı teori ve yaklaşımlar geliştirilmiştir.

Küresel ve uluslararası iletişim akışının eşitsizliği, ekonomi-politikçiler (Schiller, 1973, 1976; Smythe, 1981) tarafından bağımlılık ve emperyalizm kavramları çerçevesinde tartışılmıştır (Biltereyst ve Meers, 2000, s. 393). Batı'nın ya da merkezin, gelişmekte olan ya da "çevre" ülkeler üzerindeki egemenliği üzerinde durulmuştur. Ticari ve ekonomik çıkarlar perspektifinde yönlendirilen bir güç dengesizliğine karşı uyarıda bulunularak medya ve kültür emperyalizmi kavramlarına dikkat çekilmiştir (Hamelink, 1983; Mattelart, 1979). Kültür emperyalizmi yaklaşımı çatısı altında iletişimin küresel ve uluslararası eşitsizliği ve bu eşitsizliğin sonuçları tartışılmıştır.

Bu yaklaşım, 1975'te Herbert Schiller tarafından ortaya atılmıştır; ancak 1960'ta John Tomlinson gibi diğer bilim adamları; medya emperyalizmi, kültürel senkronizasyon, ekonomik emperyalizm, kültürel bağımlılık, hegemonya ve ideolojik emperyalizm gibi kavramları kültür emperyalizmi yaklaşımına benzer durumlar için kullanmışlardır. Bütün bu kavramlar, zengin ve güçlü batılı ülkelerin, küresel ve uluslararası medyanın üretim, dağıtım ve akışını kontrol ettiğini ileri sürmektedir. Ayrıca bir kültürün uluslararası medya aracılığıyla yeni değerleri, dünya görüşlerini, toplumsal dinamikleri ve hatta ortak özlemleri bir diğer kültüre naksetmede etkisi olduğu öne sürülmektedir (Stanford Felsefe Ansiklopedisi, 2007).

Medyanın doğası teorik olarak pasif bir izleyici ve güçlü bir medyaya yol açan baskın ülkeden diğer bir ülkeye tek yönlü, yukarıdan aşağıya bir iletim sistemini teşvik etmiştir (White, 2001). Bu durum, uluslararası haber akışında bir dengesizlik ve medya/kültür emperyalizmi/marjinalleşmesi yaratmıştır. Bu da doğal olarak Yeni Dünya Bilgi ve İletişim Düzeni çağrılarına yol açmıştır. Kültür emperyalizmi üzerine yoğunlaşan düşünürlerin çoğu, Schiller'in (1976) özetlediği gibi kültür emperyalizminin özünün bir ulusun diğerine tahakküm etmesi olduğunu ve bunun uluslararası medya kuruluşları tarafından yaratıldığını ifade etmektedir.

Bu yaklaşımlar, uluslararası haber kuruluşlarının gelişmiş ülkelere gelişmemiş ülkelere doğru bir iletişim akışı sağladığını ve bu eşitsiz iletişim akışının sosyo-politik ve

kültürel üstünlük kurduğunu ifade etmektedir. Bu süreçte uluslararası şirketlerinin etkinliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Medya kuruluşları ulus devletlerin denetimi nedeniyle 1970’li yıllara kadar yalnızca ulusal sınırlar içerisinde kalmıştır. Medya sektöründeki alanlar, keskin çizgilerle birbirlerinden ayrılmış; basın, radyo, televizyon ve sinema unsurları bağımsız olarak faaliyet göstermiştir. Daha sonraları ise gelişen teknolojiler medya enstrümanlarını birleştirince uluslararası iletişim akışı, ulusal iletişim ve medya unsurlarını etkisi altına almıştır. Medyanın küreselleşmesi de bir ülkeden bir diğer ülke ya da ülkelere yönelik yayın akışını artırmıştır (Giddens, 2008, s. 665-666). Bu, medya sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin güçlenmesiyle hızlanmıştır.

Zamanla çeşitli medya bölüm, alan ve unsurlarındaki birleşimlerin yaşanmasıyla medya yapıları değişse de küreselleşen ve uluslararası medyayı az sayıdaki büyük şirketler kontrol altına almıştır. Kâr elde etme amacına yönelik, rekabetten uzak bir küresel pazar ve sektör anlayışı, medyada da kendisine yer bulmuştur (Ritzer, 2011, s. 303).

Armand Mattelart (1980) uluslararası şirket ve teknoloji politikalarının emperyalist kültür, eğitim ve boş zaman faaliyetlerine katkısını tartışma konusu olarak görmüştür. Mattelart’a (1980, s. 92) göre:

- Çokuluslu şirketlerin egemenliği altındaki kültürel üretimde, ekonomik ve teknik unsurlar çokuluslu şirketlerin yararına çalışmaktadır.
- Çokuluslu şirketler, kültürel unsurları ideolojik yapıya dönüştürmüştür.
- Sembolik ürün üreten üretim sürecinde, kültürel emperyalizm yine çokuluslu şirketler yararına işlemektedir.

Çok uluslu şirketlerin, faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki çalışmalarından bir diğeri de propagandadır. Bu propaganda faaliyetleri kültürel ve siyasal olmaktan çıkıp kapitalist amaçlar için de kullanılmaktadır.

Kapitalizmde medyanın temel amacı, propaganda ile egemenlerin yararına çalışan değerleri topluma dayatmaktır. Nitekim medya, kapitalist sistemin yeniden üretilmesi için toplumsal rızayı imal etmektedir. Çünkü “Totaliter bir rejim için sopa ne ise, demokrasi için de propaganda odur” (Yaylagül, 2010, s. 173). Uluslararası haber kuruluşlarında da bu durum görülmektedir.

Herman ve Chomsky, medyanın ekonomi-politik yapısıyla eşgüdümlü olan haber ve iletişim içeriğini propaganda modeliyle açıklamaktadır. Chomsky ve Herman’a (2012, s. 15) göre medya; finansörü olan ve kendisini denetleyen güçlü grupların çıkarlarına yönelik işlemektedir. Bu çıkarlar doğrultusunda öne çıkarılmak istenen gündemler, medya kuruluşlarının yayın politikasını şekillendirmektedir. Medya, bu politikaların topluma nakşedilmesini sağlayan güce sahiptir. Bu dayatma, yayın politikasına uygun ideolojik bakış açısını inşa eden medya profesyonelleri ile gerçekleşmektedir.

Chomsky ve Herman, sosyo-politik ve iktisadi güce sahip kesimlerin, enformasyon iletiminin menfaatleri ile uyumlu olduğundan emin olmak istediklerini savunmaktadır. Siyasal alandaki güçlüler de medyadaki enformasyon akışının kendi faydalarına sürmesini yeğlemektedirler (Güngör, 2013, s. 140).

Propaganda modeliyle ilgili son olarak Naom Chomsky ve Edward Herman, şunu belirtmektedir (2012, s. 72):

Eğlendirmek, avutmak, bilgi vermek ve bireyleri toplumun bütününe eklemlen değerleri, inançları ve davranış kodlarını aşılacak; medyanın işlevleri arasındadır. Refahın belli ellerde toplandığı ve önemli sınıfsal çıkar

çelişkilerinin bulunduğu bir dünyada, bu rolü yerine getirmek sistematik bir propagandayı gerektirir.

Görüleceği üzere iletişim alanındaki gelişmeler ve sektörel büyümeler, medya ve haber kuruluşlarının ulusal sınırlarını aşmasına katkıda bulunmuştur. Böylesi bir durumda genişleyen haber ağları uluslararası ve küresel boyuta ulaşmıştır. Bu gelişmeler, iletişimde eşitsizliği artırmış ve kültür emperyalizmi, medya emperyalizmi, çok uluslu şirketler ve propaganda kavramları ile açıklanmıştır. Uluslararası haber kuruluşları, faaliyet gösterdikleri ülkelerin ana dilinde yayın faaliyetleri gerçekleştirmiş ve sosyo-politik ve kültürel üstünlüklerini artırmışlardır.

2. Deutsche Welle Türkçe Üzerine Eleştirel Söylem Analizi

2.1. Araştırmanın Konusu, Sorunu ve Amacı

2010 yılında başlayan protestolar; Tunus, Libya, Yemen ve Suriye gibi ülkelerde iç karışıklığa neden olmuştur. Arap Baharı olarak adlandırılan olaylar, iç savaşların çıkmasına neden olmuş ve birçok insan ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Suriye'deki çatışmalar sonrasında ülkesinden ayrılan kitleler komşu ülke olan Türkiye'ye sığınmıştır (Koç vd. 2015).

Bahsedilen sığınmacılar, Türkiye'de geçici koruma statüsünde ya da mülteci olarak yer alsalar da Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçmek istemiş, oradan da Avrupa ülkelerini hedeflemişlerdir. Ancak Yunanistan'ın sert sınır koruma politikaları bunu engellemiştir (Cumhuriyet, 2021). Başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri de Avrupa'ya geçişlerin engellenmesini istemiş, Yunanistan'a bu konuda askeri, ekonomik ve teknolojik destek vermişlerdir (Euronews, 2022). Almanya'nın başını çektiği Avrupa Birliği ülkeleri sığınmacıların Türkiye'de kalmasını istemişlerdir (Hürriyet, 2016).

Türkiye'de bulunan sığınmacılara yönelik politikalar zaman zaman eleştirilmiş, sığınmacılarla yurttaşlar arasında gerginlikler yaşanmıştır. Ancak özellikle 2022 yılının Mayıs aylarında Suriyeli sığınmacıların bazı kadınların görüntülerini gizli ve açıktan çekip sosyal medyada uygunsuz amaç ve sözlerle paylaşmaları, tepkilere neden olmuştur (Cumhuriyet, 2022). Bu olaylar sonrasında Suriyeli sığınmacılara yönelik tepkiler artmış, sığınmacıların gönderilmesine yönelik söylemler desteklenmiş ve taraf bulmuştur.

Böylesi bir durumda sığınmacıların Türkiye'de kalmasını ve barınmasını isteyen Deutsche Welle Türkçe (Almanya'nın Sesi - DW Türkçe)'nin yayın politikası incelenmeye değerdir. Çalışmada Alman Dışişleri Bakanlığına bağlı Deutsche Welle (Almanya'nın Sesi) Türkçe'nin yayın politikasının Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece Deutsche Welle Türkçe'nin yayın politikası ortaya koyulacaktır.

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada yöntem olarak Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi (ESA) yöntemi kullanılmıştır. ESA, sözlü veya yazılı metinleri ele alan bir sosyal araştırma yöntemidir. Fairclough (2013) ESA'nın metinlerin dilsel yapı analizinin yanında sözcükleri, tümceleri ve söz dizimini içeren ilkeli ve şeffaf bir çözümlemeyi içerdiğini ifade etmiştir. Bunun yanında sosyo-politik oluşumları ve metinsel üretimle işaret edilen güç unsurlarını da teşhis ve teşhir etmektedir. ESA, söylemin yerleşik ideolojileri nasıl meşrulaştırıp normalleştirdiğini ve toplumsal fenomenleri anlamaya ve açıklamaya yardımcı olmaktadır (Fairclough, 2013). Van Dijk (1993a; 1993b), ESA'nın belirli bir disiplinin veya teorinin geliştirilmesine katkıda bulunmaya çalışmadığını; ancak söylemsel analizle söylemleri derinlemesine incelemek adına sosyal sorunları ele aldığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte, ESA dilin kullanımına odaklanarak toplumsal dili, toplumsal güç ilişkilerini incelemek ve değiştirmek için kullanılan bir araştırma yapısı olarak görülmektedir (Wodak

ve Meyer, 2015).

ESA sözlü veya yazılı metinleri, söylemi inşa edenlerin söylemler içerisindeki rollerini, ilişkilerini ve kimliklerini incelemeye değer görmektedir. Bu nedenle, metinlerin geniş bir sosyo-ekonomik ve politik arka planı olduğunu varsaymaktadır. Bunun yanında söylemin dilsel özelliklerinin, söylem oluşturma ve değiştirmede nasıl bir ilişki barındırdığını incelemektedir (Fairclough, 2013).

Van Dijk, haberi sentaktik ve semantik dilsel çözümleme ile ele almaktadır. Sentaktik çözümlemede, haber metninde kullanılan cümlelere odaklanırken semantik çözümlemede ise söylemin anlamı incelenmektedir. Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi makro ve mikro yapının ayrı ayrı çözümlenmesine dayanmaktadır. Makro yapıda haberde işlenen temayı yansıtan şema incelenmektedir (van Dijk, 1988, s. 15). Haber başlıkları, haber girişleri, olay, kaynaklar, ardalın ve bağlam, olayın tarafları ve fotoğraf gibi unsurlar makro yapıda ele alınmaktadır (Özer, 2001, s. 83).

Mikro yapıda, metindeki anlam en küçük ayrıntısına kadar incelenmektedir. Çözümlemede tema perspektifinde inşa edilen anlam, ayrıntılı bir şekilde analiz edilmektedir. Neden-sonuç ilişkisi ile metinlerdeki tüm unsurlar çözümlenmektedir. Makro yapıda ise sözcük yapıları ve cümlelerin ardındaki anlamlar özet haliyle ortaya koyulmaktadır. Mikro yapıda; sözcüklerin yapısı, kelime seçimleri gibi teknik unsurlar mevcuttur (Devran, 2010, s. 65). Van Dijk, bütün bu unsurları göz önünde bulundurarak ESA'yı sistematik haline getirmiştir.

Van Dijk'ın sistematik hale getirdiği ESA, şu unsurları barındırmaktadır (Özer, 2012, s. 247-248):

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

- a. Alt ve Üst Başlıklar
- b. Haber Girişleri
- c. Fotoğraflar

2. Şematik Yapı

- a. Durum
  1. Ana Olay ve Sunuluşu
  2. Ardalan ve Bağlam Bilgisi
- b. Yorum
3. Haber Kaynakları ve Tanıklar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

- a. Aktif veya pasif cümle yapıları

2. Sözcük Seçimleri

3. Haberlerin Retoriği

2.3. Evren, Örnekleme ve Sınırlılıklar

Çalışmada araştırma evrenini, DW Türkçe'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik haberler oluşturmaktadır. Araştırma yukarıda bahsedilen olayların yaşandığı 2022 yılı

Mayıs ayı ile sınırlandırılmış, altı haber çözümlenmiştir.

2.4. Bulgular

Çalışmada, DW Türkçe tarafından Mayıs 2002’de yayınlanan altı haber Van Dijk’ın sistematik hale getirdiği ESA ile çözümlenmiştir. Bu çözümleme haber başlıkları, haber girişleri, fotoğraflar, ardalın ve bağlam bilgisi, ana olay ve sunuluşu, yorum, sentaktik çözümleme, sözcüklerin seçimi ve haber retoriği çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

2.4.1. Haber Başlıkları

1. “Hatay’daki Suriyeliler: Geri Dönmek İstiyorlar Mı?” (DW Türkçe, 2022a)

Haber başlığında sığınmacı sorununun odağındaki mültecilerin gözünden bir bakış açısı geliştirilmiştir. Hatay şehrinde yoğun bir sığınmacı nüfusunun varlığı söz konusu olduğundan şehirdeki sığınmacılar mercek altına alınmış ve Suriye’ye dönüp dönmeyecekleri kendilerine sorulmuştur. Böylece okuyucunun sığınmacılarla empati yapması istenmiştir. Yaşadıkları zorluklar ortaya koyularak sığınmacılar açısından bir değerlendirme yapılması istenmiştir.

2. “Önhon: Sığınmacılar Meselesini Kaynağında, Suriye’de Çözmeliyiz” (DW Türkçe, 2022b)

Başlıkta Türkiye’nin son Şam Büyükelçisi Ömer Önhon’un görüşlerine yer verilmiştir. Sığınmacı sorununun kaynağının Suriye olduğu, sığınmacıların bir suçunun olmadığı ve diğer ülkelerden ziyade Suriye’deki sorunların çözümüyle sığınmacı sorununun da çözüleceği belirtilmiştir. Böylece sığınmacıların iltica sürecinde bir suçunun olmadığı, ilticanın onların isteği dışında gerçekleştiği vurgulanmıştır.

3. “Avrupa’daki Sağ Popülizm Türkiye’ye Mi Sıçradı?” (DW Türkçe, 2022c)

Bu haber başlığında Avrupa’da var olan ve ayrımcı, ırkçı olarak görülen sağ popülizminin (ki popülizm, daha çok kitleleri harekete geçirmeye yönelik gerçek dışı söylemler olarak görülmektedir) Türkiye’de de var olup olmadığı sorgulanmaktadır. Temelde sığınmacılara yönelik söylemlerin, gerçekliği ifade etmekten çok kitlelerin talep ve isteklerine yönelik inşa edilmiş gerçek dışı gerçekleşmesi imkânsız olduğu ima edilmektedir.

4. “BM: 100 Milyondan Fazla İnsan Yerinden Edildi” (DW Türkçe, 2022d)

Tüm dünyadaki sığınmacı politikalarını izleyen, denetleyen ve değerlendiren Birleşmiş Milletlere ait istatistiğin yer aldığı başlıkta, çok sayıdaki insanın (100 milyondan fazla) kendi istekleri dışında ve ellerinde olmayan nedenlerle yer değiştirip, başka yerlere sığındıkları ifade edilmiştir. Burada sığınmacı kabulünün sadece Türkiye’de olmadığı ifade edilmektedir.

5. “Mültecilerin Siyasi Malzemeye Dönüştürülmesi” (DW Türkçe, 2022e)

Başlıkta mağdur olan mültecilerin siyasal amaçlar adına araçsallaştırıldığı ifade edilmektedir. Edilgen olarak gösterilen mültecilerin yine mağdur edildiği aktarılmaktadır.

6. “Yunanistan Türkiye Sınırındaki Beton Çiti Uzatıyor” (DW Türkçe, 2022f)

Bu başlıkta sığınmacıların Türkiye’den Avrupa’ya geçiş güzergâhında olan Yunanistan’ın geçiş yoluna sınırlama getirdiği ve böylece sığınmacıların Avrupa’ya geçişlerinin engellendiği vurgulanmıştır. Yani Türkiye’de bulunan sığınmacıların başka ülkelere gitmeye çalışsa dahi bunu başaramayacağı ima edilmiştir. Türkiye’deki sığınmacıların ellerinde olmayan nedenlerle ülkede buldukları işaret edilmektedir.

2.4.2. Haber Girişleri

1. *“Hatay'daki Suriyeliler savaş bitince ülkelerine dönmek istiyor. Yerel halk ise ‘Hatay elden gidiyor’ söylemini inandırıcı bulmuyor. Peki bir gün Hatay'ı gerçekten bir Suriyeli başkan yönetebilir mi?”* (DW Türkçe, 2022a),

Haber girişinde Hatay şehrindeki Suriyelilerin kalıcı olmaktan çok geri dönmek istedikleri belirtilerek bu duruma yönelik endişelerin gereksiz olduğu ima edilmiştir. Suriyelilerin kalıcı olacağına yönelik söylemlerin Hataylılar tarafından desteklenmediği ifade edilmiştir. Şehirde sayısı artan sığınmacıların daha önce Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş tarafından dillendirildiği gibi yerel halkın sayısını geçip belediye başkanı seçip seçemeyeceği sorgulanmıştır. Nitekim bu haberde siyasal bazı söylemlerin geçerliliğine yönelik söylemler kullanılmıştır.

2. *“Türkiye'nin son Şam Büyükelçisi Ömer Önhon DW Türkçe'ye Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara ilişkin tartışmaları değerlendirdi. Önhon'a göre, dönüş için Suriye'de şartların oluşturulması gerekiyor.”* (DW Türkçe, 2022b)

Haber girişinde Türkiye'nin son Şam Büyükelçisi Ömer Önhon'un değerlendirmesine yer verilmiştir. Ona göre sığınmacıların geri dönüşü Suriye'deki şartlara bağlıdır. Geri dönüşün gerçekleşmesi, Türkiye'nin ya da sığınmacıların elinde olan bir durum değildir. Bu nedenle sığınmacılar ve Türkiye, devam eden süreçte hatasız olarak gösterilmektedir. Bu da sığınmacıların varlığını meşrulaştırmaya yöneliktir.

3. *“Türkiye'de sığınmacı karşıtlığını öne çıkaran Zafer Partisi, Avrupa'nın pek çok ülkesinde güçlenen sağ popülist ya da aşırı sağ partilerin yeni bir örneği mi?”* (DW Türkçe, 2022c)

Haber girişi bir soru cümlesinden oluşmaktadır. Türkiye'deki sığınmacı politikalarını eleştiren ve sığınmacıların ülkenin sosyo-politik yapısına zarar verdiği söylemini kullanan Zafer Partisi eleştirilmiştir. Sığınmacıları ülkelere göndermeyi politika olarak belirleyen partinin Avrupa'da Müslümanlara uygulanan sağ popülist ve aşırı partilere benzeyip benzemediği sorgulanmıştır. Burada bir kıyaslama yapılarak okuyucuları Avrupa'daki Müslümanlarla Türkiye'deki sığınmacılar arasında empati kurulmaya yöneltme amaçlanmıştır.

4. *“BM'den yapılan açıklamada, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısıyla birlikte dünya çapında sığınmacı konumuna düşen insan sayısının ilk kez 100 milyonu aştığı belirtildi.”* (DW Türkçe, 2022d)

Birleşmiş Milletler'e ait bir açıklamaya yer verilerek sığınmacı sorunun tüm dünyada var olan bir sorun olduğu ima edilmiştir. Böylece sığınmacı sorunun yalnızca Türkiye'de var olmadığı belirtilmiş ve en yüksek seviyeye ulaştığı ifade edilmiştir.

5. *“Türkiye, 1 milyon Suriyeli sığınmacıyı Suriye'nin kuzeyine yerleştireceğini açıkladı. Bu bölgenin demografisini büyük ölçüde değiştirebilir. Sığınmacılar ise güvenlik ve gelecek korkusu içinde.”* (DW Türkçe, 2022e)

Haber girişinde Türkiye'nin 1 milyon Suriyeliyi Suriye'nin kuzeyine yerleştirmek istediği politika eleştirilmiştir. Bu politikanın Suriye'nin kuzeyindeki nüfus yapısını değiştirebileceği ve bölgeye zarar vereceği vurgulanmıştır. Sığınmacı gözünden bir bakış açısı geliştirilerek sığınmacıların kendilerini tehlikede hissettiği, gelecek kaygılarının olduğu ortaya konulmuştur.

6. *“Yunanistan, göçmenlerin sınırdan geçişlerini engellemek için Türkiye sınırındaki 35 km. olan beton sınır çitinin 80 km. daha uzatılacağını açıkladı.”* (DW Türkçe, 2022f)

Sığınmacıların Türkiye'den Avrupa'ya geçiş noktası olan Yunanistan sınırında yer alan beton engelin uzatılacağı bilgisine yer verilmiştir. Böylece Türkiye'den Avrupa'ya gitmek isteyen sığınmacıların engellendiği, sığınmacıların Türkiye'de mecburen kaldığı ve bu durumun onların elinde olmadığı işaret edilmektedir. Böylece sığınmacılara yönelik tepkilerin yersiz olduğu ifade edilmiştir. Bu da sığınmacılara yönelik negatif bakış açısını ortadan kaldırmaya yöneliktir.

2.4.3. Fotoğraf

Şekil 1. Haber Fotoğrafı-1

Kaynak: DW Türkçe, 2022a

Şekil 1'deki fotoğrafta iş yerinde görülen bir Suriyeliye yer verilmiştir. Bu fotoğrafla birlikte Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de bir düzen kurmuş kişiler olduğu vurgulanmaktadır. Fotoğrafta yatan anlama göre Suriyeliler; Türkiye'de iş yapan, düzenini kurmuş, ekonomiye katkıda bulunan kişilerdir. Bu da Suriyeli sığınmacıların Türkiye'nin bir parçası olduğu anlamına gelmektedir.

Şekil 2. Haber Fotoğrafı-2

Kaynak: DW Türkçe, 2022b

Şekil 2'de poşetten camları olan dış cephe kaplaması yapılmamış bir evin

bahçesinde ve içinde bulunan 4 Suriyeli çocuk yer almaktadır. Burada Suriyelilerin mağdur olduğu, yoksulluk ve yokluk içerisinde yaşadığı işaret edilmektedir. Böylece Suriyeli sığınmacılarla empati kurulması amaçlanmış ve duygusal mesajlara yer verilmiştir.

Şekil 3. Haber Fotoğrafı-3

Kaynak: DW Türkçe, 2022c

Şekil 3'te Türkiye'deki sığınmacılara yönelik politikaları eleştiren Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ'a yer verilmiştir. Özdağ, partisinin iktidara gelmesi halinde Türkiye'deki bütün sığınmacıların gönderileceği söylemlerinde bulunmaktadır. Özdağ; sert, sinirli, soğuk bir ifade ile fotoğraflanmış, böylece adeta "kötü" karakter olarak tasvir edilmiştir.

Şekil 4. Haber Fotoğrafı-4

Kaynak: DW Türkçe, 2022d

Fotoğrafta tozlu, kurak bir yolda yürüyen ve sığınmacı olduğu ifade edilen insanlar görülmektedir. Sığınmacılar, zorlu yollardan geçmiş, sığınmaya mecbur kalmış, fakir, gariban bireyler olarak gösterilmiştir. Böylece, duygusal mesajlarla hedef kitlenin empati kurması amaçlanmıştır.

Şekil 4. Haber Fotoğrafi-5

Kaynak: DW Türkçe, 2022e

Şekil 5'te beton bir duvarların önünde yer alan sığınmacı çocuklar yer almaktadır. Çocukların fotoğrafta yer alması, duygusal mesajların verilmeye çalışıldığını göstermektedir. Duvarın geçilemez şekilde yüksek olması, sıkışmış çocukların Türkiye'de kalma mecburiyetinde olduğunu vurgulamaktadır. Bir zorunluluk ve mecburiyet durumu aktarılmaktadır.

Şekil 6. Haber Fotoğrafi-6

Kaynak: DW Türkçe, 2022f

Fotoğrafta, Yunanistan'ın ölçüsünü uzattığı beton duvar yer almaktadır. Böylece Türkiye'deki sığınmacıların Avrupa'ya ulaşamadığı ve Türkiye'de kalmalarının onların

elinde olmadığı ifade edilmektedir. Sığınmacıların bir zorunluluk ve mecburiyet sonucunda Türkiye’de olduğu anlatılmaktadır.

2.4.4. Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Ardalan ve bağlam bilgisi; durum, koşul ve olayların sosyo-politik ve tarihsel arka planını anlama açısından önemlidir. Durum, koşul ve olayların sosyo-politik ve tarihsel arka planını bilmek, neden-sonuç ilişkilerinin kurulması ve haberlerde yer alan ideolojik perspektifi ortaya çıkarma açısından değerlidir (Van Dijk, 1988, s. 54).

Haberlere yansıyan olaylar yakın tarihin sonuçlarıdır. 2010 yılında başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan sosyo-politik ve askeri olaylar, birçok ülkede iç çatışmaya neden olmuştur (Göker ve Çınar, 2014). Suriye de bu olaylardan etkilenmiş ve milyonlarca insan, başka ülkelere göç etmiştir. Türkiye de komşusu olan Suriye’den gelen birçok insana sığınmacı statüsünde ev sahipliği yapmıştır (Savar ve Kedikli, 2019). Ancak özellikle 2022 yılının Mayıs ayında göçmenlerin çevrelerinde bulunan kadınların görüntülerini gizlice ya da açık şekilde çekip sosyal medyada paylaşması tepkilere neden olmuştur (Cumhuriyet, 2022).

Bu olaylar zinciri, DW Türkçe’nin yaptığı haberlerin arka planını oluşturmaktadır. Yaşananlar özellikle sosyal medya ve siyasette karşılık bulmuş ve sığınmacılara yönelik tepkilere neden olmuştur. Sığınmacıların Türkiye’de barınmasını isteyen Almanya’nın yayın organı olan yayın kuruluşu, bu politikaya paralel yayınlar yapmıştır.

2.4.5. Ana Olay ve Sunuluşu

Haberlere konu olan ana olay ardalan ve bağlam bilgisinde açıklanmıştır. DW Türkçe’nin yaptığı haberlere bakıldığında ise haberlerdeki ana olay ve sunuluş farklılık göstermektedir. Ardalan ve bağlam bilgisinde sunulduğu üzere sığınmacıların yaptıkları eylemler yurttaşlar tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Ancak DW Türkçe’de yer alan haberlere göre ana olay, Türkiye’de yer alan sığınmacıların mağdur oluşu, siyasete alet edilişleri, Türkiye’de kalmaya mecbur bırakılışları, Türkiye’de kalmak istememelerine rağmen burada olmalarının onların elinde olmamasıdır. Mayıs ayında artan sığınmacı karşıtı tepkilere karşın onları mağdur gösterecek haberler yapılmıştır.

2.4.6. Yorum

Yorum unsuru, haberde tanıklığına başvuru kişi ve olayın taraflarını mercek altına almaktadır. Yapılan haberlerde kurumsal otoritelerin, sığınmacıların, diplomatların ve devlet görevlilerinin görüşlerine yer verilerek inandırıcılık artırılmıştır. Örneğin ilk haberde (DW Türkçe, 2022a), Hatay’da çalışan ve orada iş yapan Suriyeli bir sığınmacıyla röportaj yapılmıştır. Suriyeli sığınmacı Suriye’ye dönmek istediğini belirtmiştir. Aynı haberde Hatay’da yaşayan yerel halkın görüşlerine yer verilmiş ve “Hatay elden gidiyor” söyleminin boşa olduğu kanaati dile getirilmiştir. Böylece Suriyelilerin yerel halk gibi şehirde kalıcı olarak buldukları; ancak gitmek istedikleri, halkın bu durumdan rahatsız olmadığı işaret edilmiştir.

İkinci haberde (DW Türkçe, 2022b), Türkiye’nin son Şam Büyükelçisi Ömer Önhon’un görüşlerine yer verilmiş ve Türkiye’de bulunmalarının Suriyelilerin iradelerinin dışında olduğu ve bu durumdan mesul olmadıkları aktarılmıştır. Birleşmiş Milletler’in yaptığı açıklamanın yer aldığı haberde (DW Türkçe, 2022d), tüm dünyada insanların istemeyerek de olsa yerlerinden edildiği belirtilmiştir. Bu sayının en yüksek seviyeye çıktığı ve bölge ya da ülke bazlı değil küresel bir sorun olduğu ifade edilmiştir.

Son haberde (DW Türkçe, 2022f) ise Yunanistan’ın Türkiye’nin sınırındaki beton duvarı uzattığına yer verilmiştir. Böylece sığınmacıların Türkiye’de kalmaya zorlandığı

aktarılmıştır. Görüleceği üzere haberlerde başvurulan kurum ve kişilerin haberlere yönelik inandırıcılığı artırmaya yönelik söylemleri haberlerde yer bulmuştur.

2.4.7. Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümlemede cümlenin öğelerinden özne ve yüklem yapılarına bakılmaktadır. Aktif-pasif cümleler mağdur ve zalim inşasını anlamada önemlidir (Van Dijk, 1988, 71). Sentaktik çözümleme haberlerde yer alan cümlelerde, aktörlerin aktif ya da pasif olmasına odaklanmaktadır. Çözümlenen haberlere bakıldığında Türkiye’de yer alan sığınmacılar pasif olarak konumlandırılmıştır. İlk haberde (DW Türkçe, 2022a) sığınmacılar; ülkeden gönderilmek istenen, tartışmaların odağında olan, bir şehrin demografisini değiştirdiği düşünülen bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da edilgen yani maruz kalan olarak gösterildiklerini ortaya koymaktadır. İkinci haberde (DW Türkçe, 2022b) sığınmacılar bir sorunun kaynağı olmaktan çok sorunların mağdur ettiği kişiler olarak tasvir edilmiştir. Burada da sığınmacıların olumlandığı bir dilin varlığı söz konusudur. Üçüncü haberde (DW Türkçe, 2022c), aşırı sağ ve popülist söylemlerin hedefinde olan sığınmacılar, beşinci haberde (DW Türkçe, 2022e) ise siyasi malzemeye dönüştürülmüştür. Yine sığınmacılar mağdur olarak çizilmiştir. Son haberde (DW Türkçe, 2022f) sığınmacılar Avrupa’ya gitmekten alıkoyulmuş, Türkiye’de kalmaya mecbur bireylerdir. Böylece, sığınmacıların Türkiye’de kalmak istemeyen; ancak Türkiye’de kalmaya mecbur bırakılmış, suçsuz ve mağdur kişiler olduğu ifade edilmiştir.

2.4.8. Sözcüklerin Seçimi

Bu analiz unsuru; haberin başlık, giriş ya da metninde kullanılan sözcükleri ve anlamlarını incelemektedir. Haberlerde kalın yazı tipleriyle yazılan sözcükler önem arz etmektedir. İlk haberde (DW Türkçe, 2022a), Hatay’ın nüfusunun çoğunluğunun Arap olduğu, sığınmacıların hedef tahtasına koyulduğu ve hedef gösterildikleri için yeniden göç etmek zorunda kalabilecekleri yer almaktadır. Böylece sığınmacıların tehdit altında olduğu ve çoğunluğu Arap olan demografi içerisinde bir değişiklik yapmadıkları vurgulanmıştır.

İkinci haberde (DW Türkçe, 2022b), artan sığınmacı sayısının yeni bir projenin yapılmasını zorunlu kıldığı vurgulanmıştır. Bu da sığınmacılara yönelik projelerin zorunlu olduğu söylemini ortaya koymaktadır. Üçüncü haberde (DW Türkçe, 2022c), yabancı düşmanlığı ifadesi kullanılmış, dördüncü haberde (DW Türkçe, 2022d), insanların ülkelerinden kaçmaya zorlandığı ifade edilmiştir. Beşinci haberde (DW Türkçe, 2022e), Türkiye’nin ülkedeki sığınmacıları gönderme çalışmaları vurgulanmıştır. Yine haberlerde seçilen kelimeler, sığınmacıların mağdur olduğu, sığınmacı olmalarının zorunlu bir durum olduğuna işaret etmektedir.

2.4.9. Haberin Retoriği

Haberde kullanılan ikna edici unsurlar, haber retoriğini ifade etmektedir. Haber retoriği, haberde gizlenen ideolojik amaçlar doğrultusunda okuyucuyu ya da hedef kitleyi, ikna etmek için kullanılmaktadır (Van Dijk, 1988, s. 82).

Haberin retoriği, haberlerde okuyucuları ikna için kullanılan çekicilikleri analiz etmektedir. İncelenen altı haberde de daha çok sığınmacıların mağduriyeti dile getirilmiş ve duygusal çekicilikler kullanılmıştır. Ancak açıklamalarına yer verilen kişi ve kuruluşların değerlendirmeleri, rasyonel çekiciliklerin kullanıldığını göstermektedir. Bu da inandırıcılığı artırmak için daha çok duygusal çekiciliklerin kullanıldığını, bunun yanında inandırıcılığı desteklemek adına rasyonel çekiciliklere de yer verildiğini göstermektedir.

Görüleceği üzere haber başlıkları, haber girişleri, fotoğraflar, ardalın ve bağlam bilgisi, ana olay ve sunuluşu, yorum, sentaktik çözümleme, sözcüklerin seçimi ve haber

retoriği çerçevesinde yapılan çözümleme sonucunda Türkçe yayın yapan uluslararası bir haber kuruluşu olan DW Türkçe'nin bağlı olduğu Almanya'nın politikalarına yönelik ve bu politikaları meşrulaştırma amacı güden bir yayın politikası yürüttüğü ortaya koyulmuştur.

Sonuç

Özellikle son birkaç on yılda iletişimin yayılması, yaygınlaşması ve ucuzlaması; hem kullanıcı sayısını hem de iletişim sektöründe çalışan insan kaynağını artırmıştır. Böylece yayılma ve büyüme, yeni teknolojilerle ulusal sınırları aşma eğilimine girmiştir. Uluslararası ve küresel yayın anlayışı, bu alanda çalışma yürüten haber ve medya kuruluşlarının kurulmasını sağlamıştır. Küresel ve uluslararası haber ve medya kuruluşları, daha sonra faaliyet gösterdikleri ülkelerin resmî dilinde yayın yapmaya başlamışlardır. Uluslararası haber ve medya kuruluşlarının amaç, politika ve bu unsurların sonuçları ise bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu konuyla ilgili bazı kavramlar geliştirilmiştir. Bunlar kültür ve medya emperyalizmi, çok uluslu şirketler ve propaganda kavramlarıdır.

Kültür ve medya emperyalizmi kavramında Batı'nın ya da merkezin, gelişmekte olan ya da çevre ülkeler üzerindeki egemenliği üzerinde durulmuştur. Ticari ve ekonomik çıkarlar perspektifinde yönlendirilen bir güç dengesizliğine karşı uyarıda bulunularak uluslararası medya ve haber kuruluşları eleştirilmiştir (Hamelink, 1983). Çok uluslu şirketlere yönelik yaklaşımda, medya sektörünün gelişmesiyle bir ülkeden diğer ülke ya da ülkelere yönelik yayın akışını artması (Giddens, 2008, s. 665-666) çok uluslu şirketlerin bu alanlara kanalize olmasına ve bu şirketlerin hegemonyasının artmasına neden olduğu ileri sürülmektedir. Propaganda kavramında ise medya; finansörü olan ve onu kontrol eden güçlü grupların çıkarlarına yönelik işlemektedir. Bu çıkarlar doğrultusunda, medya kuruluşlarının yayın politikaları şekillendirilmektedir. Medya, bu politikaların topluma nakşedilmesini medya profesyonelleri ile gerçekleştirmektedir (Chomsky ve Herman, 2012, s. 15).

Çalışmada Türkiye'de Türkçe yayın yapan uluslararası haber kuruluşu olan Deutsche Welle Türkçe'nin yayın politikası Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmiştir. Bu incelemenin sığınmacılara yönelik haberler üzerinden olmasının nedeni, Suriye'deki çatışmalar sonrasında ülkesinden ayrılan kitlelerin Türkiye'ye sığınmasıdır (Koç vd. 2015). Bu sığınmacıların birçoğu Türkiye üzerinden Yunanistan'a geçmeyi oradan da başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerini hedeflemişlerdir. Avrupa ülkeleri sığınmacı politikaları belirlese de çok sayıdaki sığınmacıyı ülkelerine kabul etmemiştir. Başta Almanya olmak üzere Avrupa Birliği ülkeleri sığınmacıların Türkiye'de kalmasını istemişlerdir (Hürriyet, 2016). Türkiye'de bulunan sığınmacılara yönelik politikalar zaman zaman eleştirilse de özellikle 2022 yılının Mayıs aylarında sığınmacıların bazı kadınların görüntülerini gizli ve açıktan çekip sosyal medyada uygunsuz amaç ve sözlerle paylaşmaları, şiddetli tepkilere neden olmuştur (Cumhuriyet, 2022).

Böylesi bir durumda sığınmacıların Türkiye'de kalmasını ve barınmasını isteyen Almanya Dışişlerine Bakanlığına bağlı olarak Türkçe yayın yapan Deutsche Welle Türkçenin (Almanya'nın Sesi - DW Türkçe) yayın politikası incelenmeye değerdir. Çalışmada Türkiye'de bulunan sığınmacılara yönelik tepkilerin arttığı bir dönemde Almanya Dışişlerine Bakanlığına bağlı olarak Türkçe yayın yapan DW Türkçe'nin yayın politikasının Suriyeli sığınmacılar üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada, Van Dijk tarafından sistematik hale getirilen eleştirel söylem analizi (ESA) kullanılmıştır. ESA, metinlerin dilsel yapı analizinin yanında sözcükleri, tümceleri ve söz dizimini içeren ilkel ve şeffaf bir çözümlemeyi ifade etmekte, sosyo-politik oluşumları ve metinsel üretimle işaret edilen güç unsurlarını da teşhis ve teşhir etmektedir.

Yerleşik ideolojilerin meşrulaştırıp normalleştirdiğini ve toplumsal koşulları anlamaya yardımcı olmaktadır (Fairclough, 2013). Araştırma evrenini, DW Türkçe'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik haberler oluşturmaktadır. Araştırma yukarıda bahsedilen olayların yaşandığı 2022 yılı Mayıs ayı ile sınırlandırılmış, altı haber çözümlenmiştir.

Çözümleme haber başlıkları, haber girişleri, fotoğraflar, ardalın ve bağlam bilgisi, ana olay ve sunuluşu, yorum, sentaktik çözümleme, sözcüklerin seçimi ve haber retorik çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Çözümleme sonucunda sığınmacıların yerel halkla bütünleşmiş, işinde gücünde olan, ekonomiye katkı sağlayan, mağdur bireyler olarak resmedildiği görülmüştür. Sığınmacılara yönelik söylemlerin Avrupa'da var olan popülist, aşırı sağ ideolojilere benzediği ve Suriyelilerin bir zorunluluk durumundan sığınmacı oldukları belirtilmiştir. Tüm dünyada sığınmacı sayısının arttığı vurgulanmış ve bazı tedbirlerle sığınmacıların Avrupa'ya gitmek istese de gidemediği ifade edilmiştir. Böylece sığınmacılara yönelik tepkilerin azaltılmaya çalışıldığı ve sığınmacıların Türkiye'den gönderilmesine yönelik söylemlere karşı bir savunma mekanizması oluşturulduğu görülmüştür. Türkçe yayın yapan uluslararası bir haber kuruluşu olan DW Türkçe'nin, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmasına yönelik politikalara paralel ve bu politikaları meşrulaştırma amacı güden bir yayın politikası yürüttüğü gözler önüne serilmiştir.

Böylece DW Türkçe'nin yayın politikasında Suriyeli mültecilere yönelik haberlerde kültür emperyalizmi ve propaganda modeli yaklaşımına paralel bir süreci takip ettiği görülmektedir. Bu da uluslararası ve küresel ölçekte yayın yapan yayın kuruluşlarının politikalarına ilişkin fikir vermektedir. Bu çalışma da daha sonra bu konularda yapılacak araştırmalara zemin hazırlaması açısından önemlidir.

Extended Abstract

Especially in the last few decades, the spread, widespread and cheapening of communication; increased both the number of users and the human resources working in the communication sector. Thus, expansion and growth tended to cross national borders with new technologies. The understanding of international and global broadcasting has enabled the establishment of news and media organizations working in this field. Global and international news and media organizations started broadcasting in the official language of the countries in which they operate. The purpose, policy and results of international news and media organizations have become a matter of discussion. Some concepts related to this subject have been developed. These are the concepts of culture and media imperialism, multinational corporations and propaganda.

In the concept of cultural and media imperialism, the dominance of the West or the center over the developing or "periphery" countries has been emphasized. International media and news organizations have been criticized, warning against an imbalance of power driven by the perspective of commercial and economic interests (Hamelink, 1983). In the approach towards multinational companies, it is argued that the increase in broadcast flow from one country to another country or countries with the development of the media sector (Giddens, 2008, pp. 665-666) causes multinational companies to be channeled to these areas and increase the hegemony of these companies. In the concept of propaganda, the media; It operates in the interests of powerful groups that finance and control it. In line with these interests, the broadcasting policies of media organizations are shaped. The media carries out the imprinting of these policies on the society with media professionals (Chomsky and Herman, 2012, p. 15).

In the study, the broadcasting policy of Deutsche Welle Turkish, an international news organization broadcasting in Turkish in Turkey, was examined through Syrian refugees. This review was carried out over the news about asylum seekers. Because the

masses who left their country after the conflicts in Syria took refuge in Turkey (Koç et al. 2015). Many of these asylum seekers aimed to cross to Greece via Turkey and then to European countries, especially Germany. Although European countries have determined asylum policies, they have not accepted a large number of refugees into their countries. European Union countries, especially Germany, wanted asylum seekers to stay in Turkey (Hürriyet, 2016). Although the policies towards asylum seekers in Turkey have been criticized from time to time, especially in May 2022, when asylum seekers took the images of some women secretly and openly and shared them on social media with inappropriate purposes and words, it caused violent reactions (Cumhuriyet, 2022).

In such a case, the publication policy of Deutsche Welle Turkish (Voice of Germany - DW Turkish), which broadcasts in Turkish under the German Ministry of Foreign Affairs, which wants asylum seekers to stay and shelter in Turkey, is worth examining. In this study, it is aimed to examine the editorial policy of DW Turkish, which broadcasts in Turkish under the German Ministry of Foreign Affairs at a time when the reactions against the refugees in Turkey are increasing, on the basis of Syrian refugees.

In the study, critical discourse analysis (ESA) systematized by Van Dijk was used. In addition to the linguistic structure analysis of texts, ESA expresses a principled and transparent analysis that includes words, sentences and syntax, and also identifies and exposes socio-political formations and power elements indicated by textual production. It helps to understand how established ideologies legitimize and normalize social conditions (Fairclough, 2013). The research population of the study consists of the news about Syrian refugees in DW Turkish. The research was limited to May 2022, when the above-mentioned events took place, and six news stories were analyzed.

Analysis was carried out within the framework of news headlines, news entries, photographs, background and context information, main event and its presentation, commentary, syntactic analysis, choice of words and news rhetoric. As a result of the analysis, it has been seen that asylum seekers are portrayed as individuals who are integrated with the local people, who are in their power, who contribute to the economy, and who are victims. It has been stated that the discourses against refugees are similar to the populist, far-right ideologies existing in Europe and that Syrians are refugees out of necessity. It has been emphasized that the number of asylum seekers has increased all over the world and it has been stated that with some measures, the refugees cannot go to Europe even if they want to go. Thus, it has been seen that the reactions towards asylum seekers are tried to be reduced and a defense mechanism has been created against the discourses regarding the sending of asylum seekers from Turkey. It has been revealed that DW Turkish, an international news organization broadcasting in Turkish, has a broadcasting policy in line with the policies of Germany, to which it is affiliated, and which aims to legitimize these policies.

Thus, it is seen that DW Turkish's editorial policy follows a process parallel to the cultural imperialism and propaganda model approach in the news about Syrian refugees. This gives an idea about the policies of broadcasting organizations broadcasting on an international and global scale. This study is also important in terms of laying the groundwork for future research on these issues.

Kaynakça

Biltereyst, D. and Meers, P. (2000). The international telenovela debate and the contra-flow argument: A reappraisal. *Media, Culture & Society*, 22 (4), 393-413.

- Chomsky, N. ve Herman, E. (2012). *Rızanın imalatı: kitle medyasının ekonomi politiği*. (Çev. E. Abadoğlu), İstanbul: Bgst Yayınları.
- Cumhuriyet (2021). *Yunanistan, Türkiye sınırına 40 kilometrelik çelik duvar ördü*, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yunanistan-turkiye-40-kilometrelik-sinirina-celik-duvar-ordu-1862265> Erişim Tarihi: 14.07.2022
- Cumhuriyet (2022). *Kadınların uygunsuz videolarını çeken erkek, sınır dışı edildi*, <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/kadinlarin-uygunsuz-videolarini-ceken-erkek-sinir-disi-edildi-1928120>, Erişim Tarihi: 14.07.2022.
- Devran, Y. (2010). *Haber söylem ideoloji*. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- DW Türkçe (2022a). *Hatay'daki Suriyeliler: geri dönmek istiyorlar mı?*. <https://www.dw.com/tr/hataydaki-suriyeliler-geri-donmek-istiyorlar-mi/a-61696905>, Erişim Tarihi: 10.07.2022
- DW Türkçe (2022b). *Önhon: Sığınmacılar meselesini kaynağında, Suriye'de çözmeliyiz*. <https://amp.dw.com/tr/onhon-siginmacilar-meselesini-kaynaginda-suriyede-chozmeliyiz/a-61728521>, Erişim Tarihi: 07.07.2022
- DW Türkçe (2022c). *Avrupa'daki sağ popülizm Türkiye'ye mi sıçradı?*. <https://www.dw.com/tr/avrupadaki-sag-populizm-turkiyeye-mi-sicrad/a-61865916>, Erişim Tarihi: 12.07.2022.
- DW Türkçe (2022d). *BM: 100 milyondan fazla insan yerinden edildi*. <https://www.dw.com/tr/bm-100-milyondan-fazla-insan-yerinden-edildi/a-61897173> Erişim Tarihi: 11.07.2022
- DW Türkçe (2022e). *Mültecilerin siyasi malzemeye dönüştürülmesi*. <https://amp.dw.com/tr/multecilerin-siyasi-malzemeye-donusturulmesi/a-61956015> Erişim Tarihi: 10.07.2022
- DW Türkçe (2022f). *Yunanistan Türkiye sınırındaki beton çiti uzatıyor*. <https://www.dw.com/tr/yunanistan-turkiye-sinirindaki-beton-çiti-uzatiyor/a-61967415>, Erişim Tarihi: 12.07.2022
- Euronews (2022). *Geri itme: AB Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı Frontex'in Yunan unsurlarına katıldığı ortaya çıktı*, <https://tr.euronews.com/2022/04/28/geri-itme-ab-s-n-r-ve-sahil-guvenlik-ajans-frontex-in-yunan-unsurlar-na-kat-ld-g-ortaya-c> Erişim Tarihi: 15.07.2022.
- Fairclough, N. (2013). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Oxford: Routledge.
- Göçer, İ. ve Çınar, S. (2015). Arap Baharı'nın nedenleri, uluslararası ilişkiler boyutu ve Türkiye'nin dış ticaret ve turizm gelirlerine etkileri. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6 (10), 51-68.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güngör, N. (2013). *İletişim: kuramlar ve yaklaşımlar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hamelink, C. J. (1983). *Cultural autonomy in global communications: planning national information policy*. New York: Longman.
- Hürriyet (2016). *Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz: mülteciler Türkiye'de kalsın*, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/avusturya-disisleri-bakani-sebastian-kurz-multeciler-turkiyede-kalsin-40055275>, Erişim Tarihi: 15.07.2022.

- Koç, M., Görücü, İ. ve Akbıyık, N. (2015). Suriyeli sığınmacılar ve istihdam problemleri. *Birey ve Toplum*, 5 (9), 63-94.
- Mattelart, A. (1979). *Multinational corporations and the control of culture: the ideological apparatuses of imperialism*. Hassocks: Harvester Press.
- Mattelart, A. (1980). *Mass media, ideologies and the revolutionary movement*. New Jersey: Harvester Press.
- Mattelart, A. (1992). *Rethinking media theory: signpost and new directions*. Minneapolis: University of Minneapolis.
- Özer, Ö. (2001). *Haber söylem ideoloji: eleştirel haber çözümlemeleri*. Konya: Literatürk.
- Özer, Ö. (2012). *Teun Van Dijk örneğinde eleştirel söylem çözümlemeleri*. Konya: Literatürk.
- Ritzer, G. (2011). *Küresel dünya*. (Çev. M. Pekdemir). Ankara: Ayrıntı Yayınları.
- Savar, E. ve Kedikli, U. (2019). Türkiye’de mülteci ve sığınmacılara sağlanan imkânlar ve uyum sorunları: Çankırı örneği, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15 (4), 1119-1142.
- Schiller, H. (1973). *Mass communication and american empire*. New York: Kelly.
- Schiller, H. (1976) *Communication and cultural domination*. White Plains: International Arts and Sciences Press.
- Smythe, D. (1981) *Dependency road: Communications, capitalism, consciousness, and Canada*. Norwood: Ablex.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2007). *Social institutions*.
- Van Dijk, T. A. (1988). *New analysis: case studies of international and national news in the press*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publication.
- Van Dijk, T. A. (1993a). *Elite discourse and racism*. London: Sage.
- Van Dijk, T. A. (1993b). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society*, 4 (2), 249-283.
- Yaylagül, L. (2010). *Kitle iletişim kuramları: Egemen ve eleştirel yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- White, L. (2001). *Reconsidering cultural imperialism theory*. <http://www.tbsjournal.com>, Erişim Tarihi: 01.06.2022.
- Wodak, R. and Meyer, M. (2015). *Methods of critical discourse studies*. London: Sage.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.